

POPIS VLASNIČKIH PASA U NIKŠIĆU 2022

„IZGLED VAŠEG PSA JE
NAJBOLJE OGLEDALO
GDJE SE VIDI VELIČINA
VAŠE DUŠE.“

KORINA

UZ PODRŠKU

IZVJEŠTAJ

Popis vlasničkih pasa na teritoriji opštine Nikšić 2022.

Popis je sproveden u periodu od 17. avgusta 2022. do 26. januara 2023. godine. U tom periodu ukupno je popisano 5858 (slovima: pet hiljada osamsto pedeset i osam) pasa metodom od vrata do vrata, tako što je izvršen obilazak sve 32 mjesne zajednice (dalje: MZ) u Nikšiću, od kojih je prva MZ bila Bistrica, a posljednja Župa nikšićka. Popis je obavljen u partnerstvu **Udruženja Korina** (dalje: Team Korina) i **Opštine Nikšić** u sklopu programa javnog rada **Zavoda za zapošljavanje Crne Gore – Biro rada Nikšić** pod nazivom „Sprovedenje popisa kućnih ljubimaca (pasa) kao dio kontrole populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić” koji je trajao od 5. 8. 2022. do 5. 11. 2022, nakon čega je Team Korina nastavio projekat samostalno i uz podršku međunarodnih organizacija za zaštitu životinja koje djeluju u Nikšiću: **Network for Animals** i **StrayCoCo foundation**.

Cilj popisa je bio da obezbijedi sveobuhvatne, kvalitetne i uporedive podatke, koji su izuzetno značajni za kreiranje politike kontrole populacije pasa i usvajanje lokalnog programa koji je Opština dužna da usvoji do kraja drugog kvartala 2023. godine.

Ideja za sprovedenje popisa javila se na Radnoj grupi za kontrolu populacije pasa Opštine Nikšić početkom 2022. godine, u kojoj su članovi bili i predstavnici Udruženja Korina i **Sekretarijata za komunalne poslove i saobraćaj** Opštine Nikšić koji su nadgledali i učestvovali u sprovedenju popisa.

Udruženje Korina je bilo podnosilac projekta na kojem je Opština Nikšić bila partner. Zahvaljujući programu javnog rada bili smo u mogućnosti da zaposlimo tri osobe kao anketare na tri mjeseca, iako je u predlogu projekta traženo 14 osoba na četiri mjeseca, koliko je maksimalno trajanje programa. Ugovori sa troje odabranih anketara su potpisani 5. avgusta 2022, nakon čega je uslijedila njihova obuka. Pored toga, Team Korina je obezbijedio još jednu osobu ispred svog udruženja, a Network for Animals i StrayCoCo su omogućili angažovanje još dvije osobe. Opština Nikšić je u toku trajanja programa javnog rada angažovala jednu službenicu za nadzor javnog rada. Ukupno je pet-šest ljudi u svakom momentu radilo na terenu, iako je nekad ovaj broj bio duplo manji, zavisno od slobodnih dana i rasporeda smjena. Ipak, ostaje činjenica da je minimalan broj ljudi uspio da sprovede popis na 15% državne teritorije koliko obuhvata opština Nikšić.

IDENTIFIKACIJA I VAKCINACIJA

U toku popisa rađena je identifikacija (čipovanje) i vakcinacija pasa protiv bjesnila, koju je sprovodila veterinarska ambulanta **Family Vet** iz Nikšića, na čelu sa **DVM Aleksandrom Krivokapić**. Zainteresovani vlasnici su ostavljali svoj kontakt koji je prosljeđivan ambulanti nakon čega su, ako nisu uspjeli biti posjećeni istog dana, vlasnici naknadno kontaktirani. U toku popisa je ponuđena snižena cijena ovih usluga od 5 eura, koja je 3-5 puta niža nego prosječna na državnom nivou, kako bi se vlasnici dodatno motivisali da identifikuju, registruju i vakcinišu svoje pse. Za vlasnike slabijih materijalnih mogućnosti i/ili one sa velikim brojem pasa, bilo je omogućeno da neke ili sve pse čipuju i vakcinišu besplatno.

U periodu od 17. avgusta 2022. do 26. januara 2023. godine ukupno je mikročipovano 1.436 pasa, a 1.146 vakcinisano protiv bjesnila. (Ova akcija je u toku i dalje.)

Vlasnici su odbili čipovanje za ukupno 660 svojih pasa koji to nisu bili u momentu popisa.

SARADNJA SA MJESNIM ZAJEDNICAMA

Prije početka obilaska svake mjesne zajednice, kontaktiran/a je predsjednik/ca mjesne zajednice kako bi se obavijestili o planiranom popisu u njihovoj zajednici. Neki predsjednici MZ su pokazali veće interesovanje za ovu akciju od drugih, i dali nam bitne informacije, uključujući i kontakte relevantnih mještana, koje smo iskoristili u daljem radu.

MUČENJE I ZANEMARIVANJE ŽIVOTINJA

U toku popisa podnijeta je jedna krivična prijava **Osnovnom državnom tužilaštvu** u Nikšiću zbog sumnje na krivično djelo ubijanje i mučenje životinja, jedna pritužba **Višem državnom tužilaštvu** u Podgorici, tri pritužbe za postupanje policije **Odjeljenju bezbjednosti Nikšić, Odjeljenju za unutrašnju kontrolu rada policije i Savjetu za građansku kontrolu rada policije**, šest zahtjeva za izvršenje komunalnog nadzora **Komunalnoj policiji Nikšić**, i šest inicijativa za pokretanje postupka inspekcijskog nadzora **Sekretarijatu za inspekcijski nadzor** Opštine Nikšić.

Inicijative za komunalni i inspekcijski nadzor su se najviše odnosile na kršenje odredbi Odluke o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim kućnim ljubimcima, načinu zbrinjavanja i kontrole razmnožavanja kućnih ljubimaca Opštine Nikšić, i to u dijelu smještaja (nedostatak odgovarajuće kućare).

LOGISTIČKE PREPREKE I IZAZOVI

Prilikom samog sprovođenja popisa imali smo značajnih problema zbog nedostatka adekvatnog vozila za obilazak seoskih puteva, dok pri radu u gradu i prigradskim naseljima nismo imali takvih problema. Troškovi goriva su finansirani od strane samog udruženja i Opštine Nikšić, a naročito se izdvaja doprinos službenice Sekretarijata za komunalne poslove i saobraćaj zadužene za nadzor javnog rada koja je skoro 100% vremena bila na terenu sa anketarima i pružila im značajnu logističku pomoć prilikom planiranja i obilazaka mjesnih zajednica, uključujući i korišćenje privatnog vozila.

Vremenski uslovi su bili više nego povoljni za vrijeme trajanja popisa, iako smo očekivali otežanost rada sa dolaskom hladnijih dana, što se nije desilo. Na početku popisa rad je organizovan smjenski kako bi se izbjegle visoke temperature, i obišli građani koji zbog posla nisu bili kod kuće u prijepodnevnim satima. Pri popisivanju udaljenih MZ i seoskih područja, ovakav način rada nije bio moguć pa se prešlo na jednosmjenski rad, koji se podudarao i sa skraćanjem dana i ranijim padanjem mraka.

Najveća prepreka koju smo imali u toku sprovođenja popisa odnosila se na prekid rada centralnog registra pasa usljed tzv. hakerskih napada koji su pogodili državnu administraciju Crne Gore u tom periodu. Do pisanja ovog izvještaja baza nije vraćena u funkciju, što predstavlja ozbiljan problem i prepreku za kontrolu identifikacije i registracije kućnih ljubimaca – pasa i stvaranje povjerenja kod vlasnika da će čipovanje i dobijanje pasoša imati benefite po njih. Svi psi koji su identifikovani i vakcinisani u toku popisa dobili su pasoše, ali ovi podaci još uvijek nisu uneseni u centralnu bazu i čuvaju se u pisanoj formi kod ambulante Family Vet. Takođe, i pored zainteresovanosti vlasnika, pojedine veterinarske ambulante su odbijale da vrše identifikaciju i registraciju pasa zbog nedostupnosti baze.

Druga velika prepreka odnosila se na nepripremljenost Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove da obezbijedi veliki broj mikročipova i pasoša u kratkom vremenskom intervalu. Ovaj problem je riješen tako što je Uprava obezbjeđivala mikročipove u turama od po 200 ili 300, ali nerijetko se dešavalo da veterinari ne mogu da izađu na teren jer nisu imali dovoljno čipova.

Jedan od problema koji smo očekivali jeste odbijanje dijela vlasnika da učestvuju u popisu i/ili identifikaciji i registraciji svojih pasa. Takođe, i pored akcijske cijene čipovanja i vakcine, veliki broj vlasnika je odbio ovu mogućnost, čak i kad su suočeni sa zakonskim

Sprovođenje popisa kućnih ljubimaca (pasa) kao dio kontrole populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić

reperkusijama. Verbalni napadi i zamalo fizički napadi na anketare su bili česti u tim situacijama.

DODATNA VRIJEDNOST POPISA

Partner na programu javnog rada, Opština Nikšić, odobrila je postavljanje tri velika edukativna panoa na glavnom gradskom trgu, koje je obezbijedila švajcarska fondacija StrayCoCo, kao i jedan elektronski bilbord na centralnom kružnom toku (skveru). Ovi bilbordi nisu direktno promovisali popis pasa, ali su bili na temu identifikacije, registracije, sterilizacije i humanog načina držanja kućnih ljubimaca, a pošto su bili postavljeni u vrijeme trajanja popisa, smatramo da su imali pozitivan efekat za njegovu vidljivost. Takođe su identični bilbordi postavljeni na ulazu u grad iz pravca Podgorice.

Naši anketari su svakodnevno vršili edukaciju vlasnika pasa na terenu kroz komunikaciju sa njima i dijelili flajere o odgovornom vlasništvu i čipovanju pasa koje je kreirala i donirala Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove. Istovremeno, ovaj projekat je bio promovisan i putem medija i društvenih mreža.

Već pomenute prijave zbog lošeg držanja životinja, kao i edukacija i izvršeni pritisak na vlasnike od strane Tima Korina rezultirali su tome da je najmanje 13 pasa dobilo bolje uslove za život do završetka pisanja ovog izvještaja.

Saradnja između Komunalne policije Nikšić i Tima Korina je dodatno osnažena kroz ovaj popis čestim zajedničkim izlascima na teren i uzajamnom asistencijom koja traje i dalje.

REZULTATI POPISA

1. Broj vlasničkih pasa po mjesnim zajednicama

Opredijelili smo se za metodu popisivanja pasa po mjesnim zajednicama, umjesto po naseljima, nasumičnim djelovima grada i sl. Mjesne zajednice su, ukoliko se radilo o seoskim krajevima, dijeljene na naselja ili sela, dok su gradske mjesne zajednice dijeljene po blokovima, utvrđenim prema mapi grada. Započinjanje popisivanja u svakoj mjesnoj zajednici je pažljivo planirano, tako da su anketari svaki dan znali gdje treba da idu, i nije bilo praznog hoda. U slučaju susjednih MZ udaljenih od grada, kada se završilo sa jednom MZ, a radni dan još nije bio gotov, nastavljalo se sa susjednom MZ, zbog uštede goriva i vremena. Ipak, projektni tim i anketari su konstantno bili u komunikaciji i vodilo se računa da svaki dio MZ bude obišten. Pokrivenost MZ je stoga bila 100%, a da bismo to postigli, rađen je veliki broj vraćanja, odnosno tamo gdje vlasnici nisu bili kod kuće u momentu posjete, anketari su obavještavali ostatak tima o tome koje domaćinstvo treba ponovo da se obište, sve dok nisu zatekli nekoga kod kuće ko bi dao podatke o psu/psima.¹

*U zagradi se nalazi datum početka masovnog anketiranja

1. Bistrica: 83 ili 1,4% (17. 8. 2022)
2. Bogetići: 70 ili 1,2% (25. 11. 2022)
3. Centar 1: 63 ili 1,1% (17. 9. 2022)
4. Centar 2: 47 ili 0,8% (19. 9. 2022)
5. Crkvice: 28 ili 0,5% (24. 11. 2022)
6. Crni Kuk: 57 ili 1% (25. 11. 2022)
7. Ćemenca: 92 ili 1,6% (31. 8. 2022)
8. Dragova Luka: 180 ili 3,1% (24. 8. 2022)
9. Grahovo: 159 ili 2,7% (18. 11. 2022)
10. Grudska Mahala: 90 ili 1,5% (22. 8. 2022)
11. Humci: 433 ili 7,4% (1. 10. 2022)
12. Kličevo: 748 ili 12,8% (5. 9. 2022)
13. Kočani: 343 ili 5,9% (31. 10. 2022)
14. Krstac: 69 ili 1,2% (7. 12. 2022)
15. Lukovo: 151 ili 2,6% (6. 10. 2022)

¹ Ovo ne uključuje građane koji su tokom popisa boravili van mjesta prebivališta ili sakrili svoje pse – za ovo ne posjedujemo podatke o tome koliki broj građana bi to mogao biti. U većini slučajeva komšije su bile pouzdan izvor informacija o tome ko u njihovoj ulici/zgradi/naselju posjeduje psa.

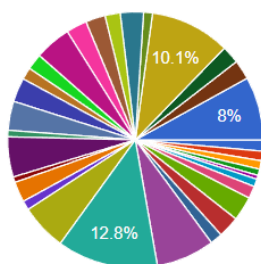
Sprovođenje popisa kućnih ljubimaca (pasa) kao dio kontrole populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić

16. Mrkošnica: 41 ili 0,7% (11. 10. 2022)
17. Ozrinići: 297 ili 5,1% (20. 10. 2022)
18. Petrovići: 48 ili 0,8% (14. 11. 2022)
19. Poljica: 215 ili 3,7% (7. 11. 2022)
20. Rastoci: 178 ili 3% (27. 10. 2022)
21. Rudo Polje: 89 ili 1,5% (18. 8. 2022)
22. Stara Varoš: 118 ili 2% (22. 9. 2022)
23. Straševina: 270 ili 4,6% (12. 10. 2022)
24. Tović: 154 ili 2,6% (26. 8. 2022)
25. Trebjesa: 146 ili 2,5% (24. 9. 2022)
26. Trubjela: 113 ili 1,9% (10. 11. 2022)
27. Uzdomir: 172 ili 2,9% (1. 9. 2022)
28. Velimlje: 66 ili 1,1% (24. 11. 2022)
29. Vidrovan: 593 ili 10,1% (19. 9. 2022)
30. Vilusi: 132 ili 2,3% (16. 11. 2022)
31. Vračenovići: 144 ili 2,5% (14. 11. 2022)
32. Župa nikšićka: 469 ili 8% (28. 11. 2022)

U sedam mjesnih zajednica živi više od pola (53,9%) ukupnog broja pasa. Te mjesne zajednice su (od većih ka manjim): Kličevo, Vidrovan, Župa nikšićka, Humci, Kočani, Ozrinići i Straševina. Indikativno je da u ove MZ ne spada nijedna MZ koja čini uže jezgro grada. MZ sa najmanjim brojem pasa (ispod jednog cijelog procenta) su: Petrovići, Centar 2, Mrkošnica i Crkvice.

1) Mjesna zajednica:

5,858 responses

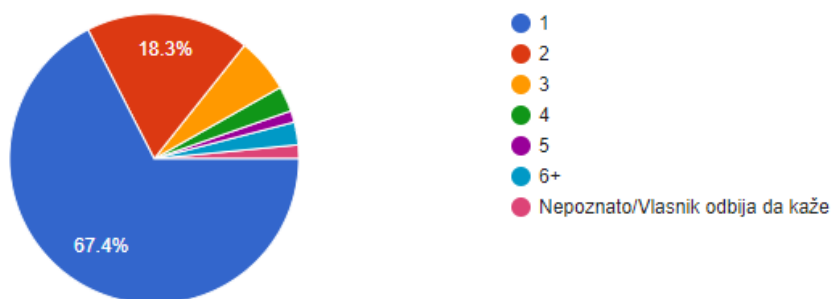
2. Broj pasa po domaćinstvima

U Nikšiću ukupno 3.643 domaćinstva drže pse, bez obzira na broj vlasnika unutar samog domaćinstva (na primjer: u jednom domaćinstvu mogu biti dva psa, ali jedan pas pripada i vodi se na jednog člana porodice, a drugi na drugog člana). Od toga 2.457 ili 67,4% domaćinstava imaju jednog psa, 666 ili 18,3% dva psa, 222 ili 6,1% tri psa, 103 ili 2,8% četiri psa, 47 ili 1,3% pet pasa, 92 ili 2,5% šest ili više pasa, dok su za 56 ili 1,5% domaćinstava podaci nepoznati ili su vlasnici odbili da kažu. Interesantno je da najmanje domaćinstava po ovoj klasifikaciji drži pet pasa.

U popisu stanovništva 2011. godine u Nikšiću je bilo 21.538 domaćinstava. Ovo znači da u prosjeku skoro svako šesto domaćinstvo u Nikšiću ima psa.

4) Ukupan broj pasa u domaćinstvu (bez obzira na broj vlasnika):

3,643 responses

3. Posjedovanje pasoša, tj. potvrde o upisu u registar i vakcinaciji psa protiv bjesnila

Za 4.199 ili 71,7% pasa vlasnici ne posjeduju pasoš (potvrdu o upisu u registar i vakcinaciji psa protiv bjesnila), 1.394 ili 23,8% pasa imaju pasoše, a za 265 pasa ili 4,5% podaci su nedostupni.

Zakon o veterinarstvu propisuje obavezu za držaoce pasa da posjeduju potvrdu o upisu u registar i vakcinaciji psa protiv bjesnila, dok su veterinarske organizacije (veterinarske ambulante, specijalističke veterinarske ambulante i veterinarske službe) dužne da držaocu izdaju potvrdu o upisu u registar i vakcinaciji psa protiv bjesnila i da podatke o psima upišu u registar pasa. Manje od četvrtine držaoca pasa u Nikšiću posjeduje ovaj dokument, što nam govori da se ove zakonske odredbe ne poštuju u dovoljnoj mjeri.

Sprovođenje popisa kućnih ljubimaca (pasa) kao dio kontrole populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić

VAŽNO: Za posjedovanje pasoša, identifikaciju, registraciju i vakcinaciju anketari su bilježili zatečeno stanje, kako ne bismo imali lažno visoke brojke na kraju popisa. Svi procenti se odnose na početno stanje prije popisa, bez obzira na to koliko pasa je u toku ili poslije popisa mikročipovano, registrovano i vakcinisano na bjesnilo.

5) Da li vlasnik posjeduje pasoš (potvrdu o upisu u registar i vakcinaciji psa protiv bjesnila)?

5,858 responses

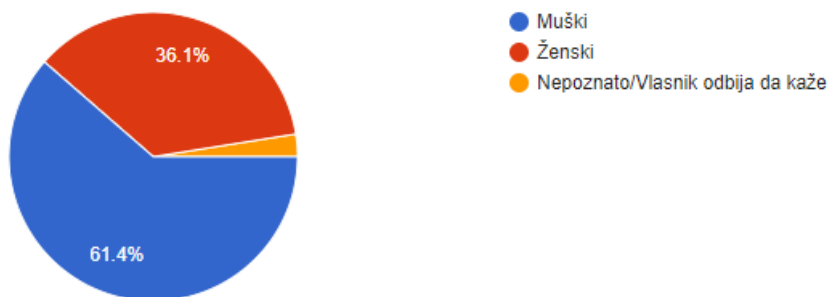

4. Pol psa

Odnos mužjaka i ženki među vlasničkim psima u Nikšiću je 6:4 u korist muških pasa. Naime, mužjaka ima 3.597 ili 61,4%, a ženki 2.114 ili 36,1%, dok za 147 ili 2,5% pasa nije bilo moguće utvrditi pol. Ovi podaci nam ne kazuju dovoljno o tome zašto su mužjaci popularniji za držanje od ženki u ovoj opštini.

7) Pol psa:

5,858 responses

5. Pasma (rasa) psa²

Mješanac: 2134

Posavski gonič: 424

Njemački ovčar: 340

Šarplaninac: 273

Srpski trobojni gonič: 247

Srpski gonič/balkanski gonič: 216

Kane korso: 160

Labrador: 140

Maltezer: 140

Belgijski ovčar: 136

Istarski gonič: 114

Staford: 109

Američka akita, japanska akita: 104

Pitbul: 93

Bišon: 89

Pulin: 86

Rotvajler: 85

Srednjeazijski ovčar/azijat: 84

Zlatni retriever: 60

Njemački lovni terijer: 54

Kangal/anadolski pastirski pas: 42

Njemački špic (uključujući pomeranca i ostale varijante): 39

Crnogorski planinski gonič/alpinac: 35

Mops: 35

Haski: 29

Džek rasel: 27

Francuski buldog: 25

Samojed: 25

Pudla (sve varijante): 25

Doberman: 24

Kavkaski ovčar/volkodav: 23

Njemački bokser: 22

Pekinezer: 22

Lagoto romanjolo: 19

Seter (engleski, irski): 18

Ši-cu: 18

Bosanski oštrolaki gonič barak: 17

Patuljasti šnauzer: 17

Čau-čau: 17

Argentinska doga (Dogo argentino): 15

Kanarski pas (Presa Canario): 11

² Za 113 pasa nije bilo moguće utvrditi pripadnost pasmini (rasi).

Sprovođenje popisa kućnih ljubimaca (pasa) kao dio kontrole populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić

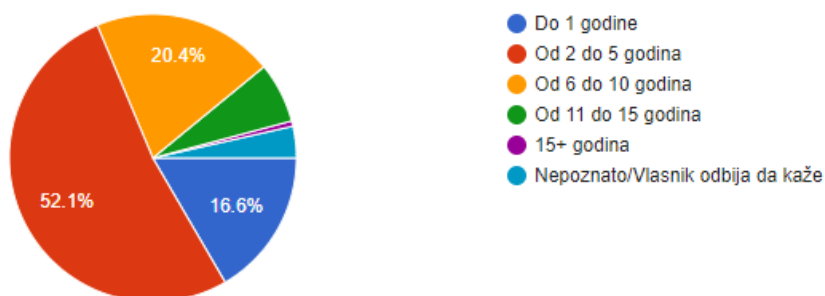
Australijski ovčar: 11	Francuski gonič: 3
Jorkširski terijer: 10	Ruski gonič: 3
Bigl: 9	Aljaski malamut: 3
Border koli: 8	Brazilska fila: 2
Patuljasti pinč: 8	Srpski odbrambeni pas: 2
Jazavičar (sve varijante): 5	Plotov gonič: 2
Čivava: 5	Škotski terijer: 2
Bul terijer: 5	Rodezijski ridžbek: 2
Šnauzer: 5	Bijeli švajcarski ovčar: 2
Srpski žuti gonič: 4	Mađarski ovčar/kuvas: 2
Šar pej: 4	Zapadno sibirski lajka: 2
Škotski ovčar: 4	Crni ruski terijer: 2
Engleski buldog: 4	Mađarska vižla: 1
Briselski grifon: 4	Dalminac: 1
Foksterijer, oštrodlaki foksterijer: 4	Bernardinac: 1
Epanjel breton/bretonac: 3	Bigl zečar: 1
Južnoafrički mastif/burbul: 3	Pirinejski planinski pas: 1
Tibetanski mastif: 3	Poenter: 1
Brak jazavičar, alpski brak jazavičar: 3	Veliki šnauzer: 1
Njemački oštrodlaki ptičar: 3	Tulearski pas: 1
Tornjak: 3	Njufaundlandski pas: 1
Bernski planinski pas: 3	Tibetanski španijel: 1
Zapadnoškotski bijeli terijer: 3	Podhalanski ovčar: 1

6. Starost psa

U kategoriji do jedne godine nalazi se 972 ili 16,6% pasa, što je indikativan podatak koji ukazuje na to da su u godini koja je prethodila popisu rođena, kupljena ili udomljena 972 nova vlasnička psa, što je šestina ukupnog broja vlasničkih pasa. Međutim, bez uporednih podataka i imajući u vidu da je ovo prvi opšti popis pasa, teško je reći da li je ovo trend koji raste, stagnira ili se smanjuje. U kategoriji od dvije do pet godina³ nalazi se najveći broj pasa: 3.051 ili 52,1%, u kategoriji od šest do deset godina 1.195 ili 20,4%, od jedanaest do petnaest godina 397 ili 6,8%, dok za 208 pasa iliti 3,6% nije bilo moguće utvrditi starost. Interesantno je da je u kategoriji 15 i više godina starosti bilo 35 ili 0,6% pasa.

9) Starost psa:

5,858 responses

7. Obilježenost pasa mikročipom

U momentu popisivanja 4.216 vlasničkih pasa nije bilo obilježeno mikročipom, što je zapanjujućih 72%, imajući u vidu da je ova zakonska obaveza prisutna već deceniju usvajanjem Zakona o veterinarstvu, dok je još 2007. godine Zakon o identifikaciji i registraciji životinja propisao da je identifikacija životinja obavezna za domaće životinje koje se uzgajaju na gazdinstvima, odnosno farmama, kao i za druge životinje, u šta spadaju i kućni ljubimci. Nasuprot tome, 1.359 pasa ili 23,2% je bilo mikročipovano, što je manje od jedne četvrtine. Za 283 psa ili 4,8% nije bilo moguće utvrditi ovaj podatak.

³ U anketi je ova kategorija formulisana kao „2 do 5 godina”, ali obuhvata period od navršene godine, odnosno 13 mjeseci starosti nadalje.

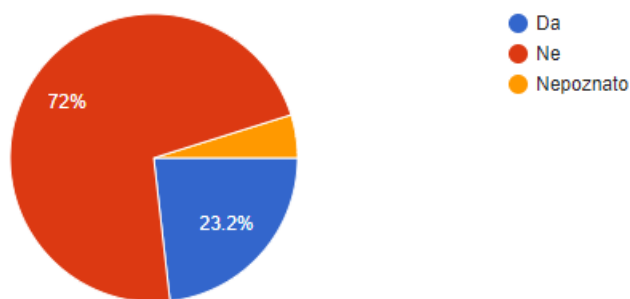
Sprovođenje popisa kućnih ljubimaca (pasa) kao dio kontrole populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić

Pravilnik o načinu identifikacije pasa i mačaka koji je stupio na snagu 2018. godine propisuje da se identifikacija pasa i mačaka vrši mikročipovima. Identifikaciji pasa i mačaka podliježu svi novorođeni psi i mačke koji se nalaze na teritoriji Crne Gore i to najkasnije 90 dana od datuma rođenja, odnosno prilikom prve vakcinacije protiv virusnih bolesti ili napuštanja legla. Identifikaciji podliježu i uvezeni psi i mačke koji nisu trajno identifikovani, a identifikacija se vrši 15 dana od dana ulaska u Crnu Goru.

Zbog blokiranosti centralnog registra pasa, određeni broj vlasnika čiji psi su identifikovani starim ili inostranim mikročipovima nisu mogli da ih preregistruju, iako im je u toku popisa bila objašnjena ova zakonska obaveza, što znači da ovi psi iako jesu *de facto* identifikovani, nisu registrovani i zavedeni u crnogorskoj bazi, te će se u slučaju ponovnog aktiviranja centralnog registra njihovi podaci nalaziti van istog.

10) Da li je pas čipovan?

5,858 responses

8. Imunizacija protiv bjesnila

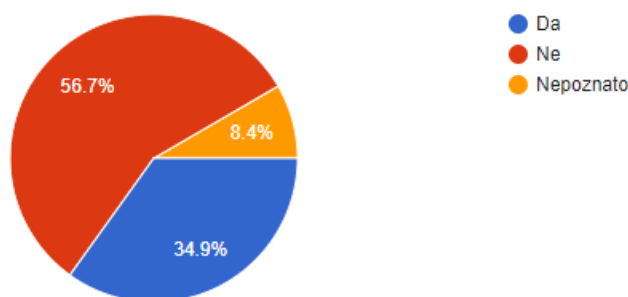
U tri godine koje su prethodile anketi, 3.323 ili 56,7% pasa nisu primili vakcinu za bjesnilo, 2.045 ili 34,9% pasa jesu, a za 490 ili 8,4% pasa nije bilo moguće utvrditi taj podatak. Ovi podaci nam govore da je veći obuhvat pasa koji su cijepljeni protiv bjesnila od onih koji su obilježeni mikročipom, iako su obje radnje srodne i predstavljaju zakonsku obavezu za držaoce pasa. S obzirom na to da je centralna baza uspostavljena u septembru 2019. godine, što je tri godine prije popisa, a anketno pitanje se odnosilo baš na taj period, postavlja se pitanje kako je moguće da su neki vlasnički psi primili vakcinu protiv bjesnila, a nisu identifikovani (mikročipovani).

Sprovođenje popisa kućnih ljubimaca (pasa) kao dio kontrole populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić

Zakon o veterinarstvu propisuje obavezu za držaoce pasa da obezbijede identifikaciju, registraciju i vakcinaciju psa protiv bjesnila. Psi nad kojima nisu sprovedene propisane mjere smještaju se u skloništa za napuštene životinje i zbrinjavaju se u skladu sa propisima kojima se uređuje dobrobit životinja.

13) Da li je pas vakcinisan na bjesnilo u poslednje tri godine?

5,858 responses

9. Sterilizacija/kastracija

Sljedeći bitan disparitet među anketnim pitanjima odnosi se na procenat sterilisanosti, odnosno kastriranosti pasa.⁴ Naime, 84,5% pasa tj. 4.949 njih je nesterilisano, a samo 10,9% ili njih 641 jeste. Za 268 ili 4,6% nije bilo moguće utvrditi.

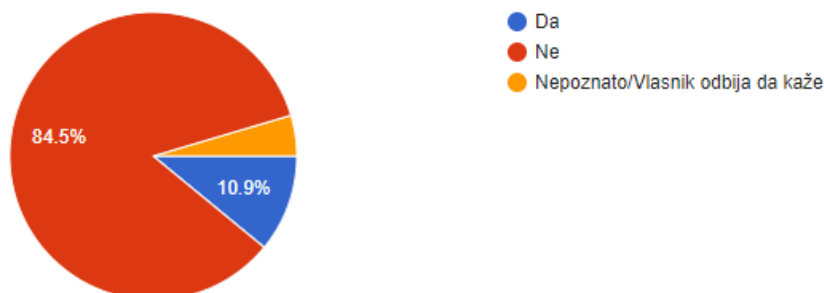
Sterilizacija nije obavezna zakonom, ali Zakon o zaštiti dobrobiti životinja propisuje da su držaoci kućnih ljubimaca dužni da obezbijede kontrolu razmnožavanja i da brinu o mladunčadima kućnih ljubimaca, a u slučaju nekontrolisanog razmnožavanja kada ne žele ili nisu u mogućnosti da brinu o mladunčadima, dužni su da snose troškove njihovog zbrinjavanja.

U opštini Nikšić je već godinama u određenim veterinarskim ambulantama moguće sterilisati udomljenog psa i mješanca po sniženim cijenama u odnosu na one koje preporučuje Veterinarska komora Crne Gore. Ipak, nejasno je da li isti popusti važe i za pse koji nisu udomljeni ili su sa pedigreeom.

⁴ U ovom kontekstu pod sterilizacijom se misli na hiruršku proceduru ovariohisterektomije kod ženskih, a pod kastracijom na uklanjanje testisa kod muških pasa. Zbog odomaćenosti ovih izraza i onoga što označavaju u crnogorskoj javnosti opredijelili smo se za ovakvu formulaciju pitanja.

14) Da li je pas sterilisan/kastriran?

5,858 responses

10. Način držanja

Načini na koji se drže vlasnički psi, poređani od najzastupljenijih ka manje zastupljenim:

- Uglavnom napolju sa kućarom i na lancu/sajli: 1.868 ili 31,9%
- Uglavnom u boksu/drugom manjem ograđenom prostoru: 1.518 ili 25,9%
- Uglavnom napolju sa kućarom bez lanca/sajle: 1.060 ili 18,1%
- Uglavnom u stanu/kući: 747 ili 12,8%
- Kombinacija prethodnih odgovora: 498 ili 8,5%
- Nešto drugo/Nije moguće procijeniti: 167 ili 2,9%

Psi se najviše drže napolju vezani na lancu i/ili sajli (skoro jedna trećina), zatim u boksu ili sličnom ograđenom prostoru koji im ograničava kretanje (jedna četvrtina), zatim napolju ali bez vezivanja, a najmanje u stanu, odnosno kući sa vlasnicima. Na kombinovani način gdje nijedan od prethodnih načina ne prevladava se drži 498 ili 8,5% pasa, dok za 167 ili 2,9% pasa nije bilo moguće procijeniti.

U Nikšiću je lokalnim propisima predviđeno da se pas u neograđenom dvorištu ili drugom neograđenom otvorenom prostoru može držati vezan lancem koji klizi na sajli odgovarajuće dužine u skladu sa veličinom prostora u kojem se pas nalazi i veličinom psa, na način da ne predstavlja ograničenje kretanja za psa i koji ne ugrožava njegovu dobrobit pod uslovom da nije trajno vezan.

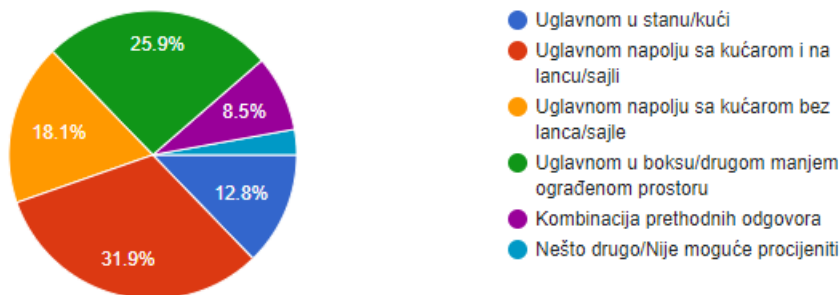
Sprovođenje popisa kućnih ljubimaca (pasa) kao dio kontrole populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić

Psu koji se drži na ovakav način vlasnik, odnosno držalac mora obezbijediti tokom svakog dana period kada nije vezan lancem i kretanje. Kroz popis smo se uvjerali da se ove odredbe u velikoj mjeri ne poštuju, te da je veliki broj pasa vezan na lancu bez sajle, a od svih pasa koji se drže u kavezu ili na lancu dio njih se ne pušta **nikada**. Zbog toga je zabrinjavajuće, ali i očekivano da je značajan dio ovih pasa razvio poremećaje u ponašanju i agresivnost prema svojim vlasnicima, zbog čega nisu mogli biti mikročipovani i vakcinisani, jer se i vlasnici plaše da im priđu. Ovakav način držanja se u suštini svodi na čekanje psa da umre.

Indikativno je da je u početku anketiranja procenat pasa koji se drže u stanu bio najveći, dok se sve većim udaljavanjem od gradskog jezgra on smanjivao i na kraju je dospio na zadnje mjesto.

15) Kako se pas drži?

5,858 responses

11. Vizuelno zdravstveno stanje psa

Za ovo pitanje bilo je neophodno da anketari fizički priđu psu na dovoljnoj udaljenosti da mogu odokativno procijeniti njegovo zdravstveno stanje, odnosno izgled. Rezultati su sljedeći:

- 4.703 ili 80,3% pasa bili su bez vidljivih znakova bolesti, povrede i/ili hendikepa
- 77 ili 1,3% pasa imali su vidljive znakove bolesti, povrede i/ili hendikepa
- 36 ili 0,6% pasa nisu imali vidljive znakove bolesti, ali vlasnik je potvrdio da je pas bolestan
- Za 1.042 ili 17,8% anketari nisu bili u mogućnosti da procijene i/ili je vlasnik odbio da omogući pristup psu

16) Vizuelno zdravstveno stanje psa:

5,858 responses

12. Testiranost na lajšmaniozu

Na pitanje da li je pas u posljednjih godinu dana testiran na lajšmaniozu, vlasnici su odgovorili odrično za 5.641 psa, odnosno 96,3% vlasničkih pasa nije testirano na ovu bolest u godini koja je prethodila popisu, 8 pasa tj. 0,1% je testirano negativno, dok je 13 pasa ili <0,2% bilo pozitivno. Za 195 pasa ili 3,3% ne postoje pouzdani podaci. Napomena: Jedan pas je greškom upisan kao pozitivan, ali nismo mijenjali procenat od 0,2%.

Pozitivni vlasnički psi su bili: jedna ženska kane corso starosti od 2 do 5 godina koja se drži na kombinovani način, jedan muški koker starosti od 2 do 5 godina koji se drži uglavnom u stanu/kući, jedan muški kangal starosti od 6 do 10 godina koji se drži uglavnom napolju, jedan muški posavski gonič starosti od 6 do 10 godina koji se drži uglavnom napolju, jedan muški mješanac starosti od 6 do 10 godina koji se drži na kombinovani način, jedna ženska američka akita starosti od 6 do 10 godina koja se drži uglavnom napolju, jedan ženski posavski gonič starosti do 1 godine koji se drži uglavnom napolju, jedan muški mješanac starosti od 2 do 5 godina koji se drži na kombinovani način, jedan ženski posavski gonič starosti od 6 do 10 godina koji se drži uglavnom u stanu/kući, jedan ženski zlatni retriever starosti od 6 do 10 godina koji se drži na kombinovani način, jedan ženski mješanac starosti od 6 do 10 godina koji se drži uglavnom napolju, jedan muški posavski gonič starosti od 6 do 10 godina koji se drži uglavnom napolju, jedan muški posavski gonič starosti od 6 do 10 godina koji se drži uglavnom napolju.

Da sumiramo, među rasama pasa pozitivnim na lajšmaniozu su: posavski gonič (5), mješanac (3), kane corso (1), koker (1), kangal (1), američka akita (1) i zlatni retriever (1).

Iako se ovo pitanje odnosilo na testiranost u godini koja je prethodila popisu, vjerujemo da je dio vlasnika odgovorio pozitivno, čak i ako je pas testiran ranije. Zbog ovoga predlažemo da se ovo pitanje u budućnosti formuliše na drugačiji način, odnosno da ponuđeni odgovori budu: Pozitivan (bez obzira na to kad je testiran); Nepoznato (nije testiran u posljednjih godinu dana); Negativan (testiran je u posljednjih godinu dana).

Zbog ogromnog procenta pasa koji nisu testirani, imamo osnova da sumnjamo da je brojka pozitivnih pasa mnogo veća, što nam pokazuju i iskustva sa terena.

Zašto je testiranost na lajšmaniozu tako važna? U pitanju je teška, često fatalna bolest pasa koja se prenosi sa jednog psa na drugog (kao i na ljude) posredno, ujednom sitnog insekta iz roda *Phlebotomus*. Izazivač je protozoa iz roda *Leishmania*. Trenutno ne postoji lijek ili vakcina koja može prevenirati ovo oboljenje.

Bolest prenosi pješčana mušica, insekt krvopija veličine 2-3 mm i najčešće je aktivna noću. Mužjaci se hrane biljnim sokovima, a ženke sisaju krv. Krv pasa im je posebna poslastica pa se često nastanjuju i razmnožavaju upravo u njihovoj blizini. Borave uglavnom u tamnim i vlažnim prostorima (podrum, pseća kućica, pećina), a kao slabi letači, koji lete na području prečnika 1,5 km, drže se svog staništa i psa kao najboljeg domaćina. Sezona traje od maja do oktobra.

Psi se teško brane protiv prenosioca i vrlo su osjetljivi na bolest. Papatač prije sisanja krvi izbacuje lajšmaniju koja ubrzo napada makrofage u kojima se razmnožava, uništava ih i širi se dalje. Brzo napreduje u jetru, slezinu, koštanu srž, kožu i druge organe. Širenje parazita u organizmu i razvoj bolesti zavise od imunološkog odgovora inficiranog psa.

Pas je prirodni domaćin ovog parazita, a sa manjom epidemiološkom ulogom to mogu biti i lisice, vukovi, miševi i pacovi. Bolest se može pojaviti i kod mačaka, ako se slučajno inficiraju.

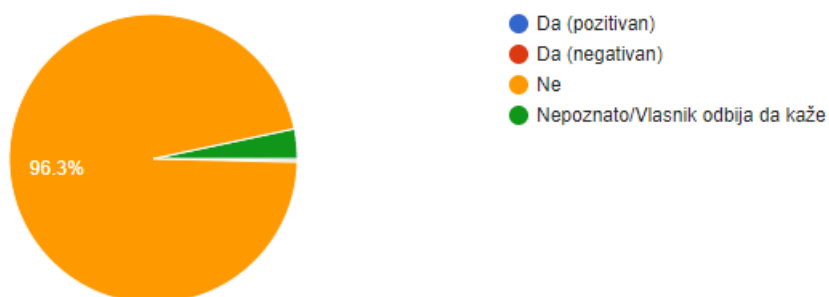
Za razliku od ljudi kod kojih je liječenje uglavnom uspješno, kod pasa se najčešće i nakon dugotrajnog liječenja bolest vraća. Opšteprihvaćeno mišljenje je da se, iako nema potpunog izliječenja, psu može značajno povećati kvalitet života dugotrajnim davanjem odgovarajućeg lijeka. Ne postoji lijek koji može potpuno eliminisati lajšmaniju iz organizma inficiranog psa.⁵

⁵ <http://pasimacka.rs/2019/04/13/lajsmanioza/>

Sprovođenje popisa kućnih ljubimaca (pasa) kao dio kontrole populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić

17) Da li je pas u poslednjih godinu dana testiran na lašmaniozu?

5,858 responses

Ženka posavskog goniča sa vidljivim simptomima lajšmanioze, ostavljena u MZ Centar 1 u toku trajanja popisa; nije obilježena mikročipom.

PREPORUKE ZA POSTUPANJE

Opština Nikšić:

- Da preuzme leadersku ulogu u procesu rješavanja problema napuštenih pasa u opštini.
- Da pažljivo razmotri i implementira podatke dobijene ovim popisom u Lokalni program za kontrolu populacije pasa koji je trenutno u fazi izrade.
- Da sprovede obavezni popis neidentifikovanih i nevakcinisanih vlasničkih pasa jednom godišnje narednih 5 godina.
- Da nakon 5 godina ponovi opšti popis vlasničkih pasa kako bi se uporedili podaci.
- Da uradi brojanje uličnih (bezdomnih) pasa u 2023. godini kako bismo dobili tačan broj svih pasa u opštini.
- Da subvencionira sterilizacije/kastracije za vlasničke pse.
- Da reformiše i ponovo pokrene rad radne grupe za kontrolu populacije pasa.
- Da nastavi i pojača edukaciju građana i vlasnika pasa u opštini o odgovornom vlasništvu.
- Da kontrolu populacije napuštenih životinja prepozna kao oblast od javnog interesa.

Ministarstvo poljoprivrede/Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove:

- Da kontinuirano obezbijede dovoljan broj mikročipova, pasoša za kućne ljubimce i vakcina protiv bjesnila za sve opštine u Crnoj Gori.
- Da preduzmu sve mjere kako bi centralni registar za pse što prije počeo sa radom, kao i da javno saopšte dokle se stiglo sa njegovom popravkom i da li će je uopšte biti, i ako ne, koje su alternative za vođenje evidencije o vlasništvu nad psima u Crnoj Gori.
- Da sprovedu javnu kampanju o podizanju svijesti građana i vlasnika pasa o lajšmaniozi, i podrže takve kampanje trećih strana, uključujući i civilni sektor.
- Da usvoje pravilnik o lajšmaniozi.
- Da ulože napore da lijek Milteforan (miltefozin) postane dostupan u Crnoj Gori.

Sprovođenje popisa kućnih ljubimaca (pasa) kao dio kontrole populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić

- Da izvrše pritisak na veterinarsku inspekciju za obavljanje nadzora nad neregistrovanim odgajivačnicama pasa, uključujući i pozivanje na odgovornost i uključivanje u ovaj proces Kinološkog i Lovačkog saveza.
- Da odblokiraju rad Radne grupe za izmjene i dopune Zakona o zaštiti dobrobiti životinja kako bi nove odredbe koje obezbjeđuju viši nivo dobrobiti kućnih ljubimaca što prije stupile na snagu.
- Da konkurse za finansiranje projekata nevladinih organizacija u oblasti zaštite dobrobiti životinja prilagode uzrocima problema velikog broja napuštenih životinja, a ne saniranju posljedica, a to je da daju prioritet projektima identifikacije, registracije i vakcinacije, sterilizacije i 4D testiranja, kao i edukacije na ove teme. **VAŽNO:** Potrebno je da i druge opštine sprovedu ovakve popise jer bez njih ne mogu imati precizne podatke koji su im važni za kreiranje smislenih i održivih javnih politika. Stoga treba razmotriti podršku takvim istraživanjima, koja bi obuhvatala mikročipovanje i vakcinaciju na licu mjesta.

Lovačka društva i Lovački savez:

- Da vrše kontinuiranu edukaciju svojih članova o identifikaciji, registraciji i vakcinaciji pasa na bjesnilo i njihovim zakonskim obavezama.
- Da vrše kontinuiranu edukaciju svojih članova o lajšmaniozi i drugim zaraznim bolestima i važnosti vakcinacije protiv zaraznih bolesti.
- Da izvrše pritisak na svoje članove koji odbijaju da identifikuju, registruju i vakcinišu svoje pse na bjesnilo, uključujući i preduzimanje određenih korektivnih mjera.
- Da prihvate konstruktivnu kritiku nadležnih organa i civilnog sektora u vezi sa trendom napuštanja lovačkih pasa, naročito onih koji pokazuju simptome lajšmanioze i drugih bolesti, i prihvate poziv na saradnju sa istima zarad pronalaska rješenja za ovaj problem.

Nevladine organizacije (udruženja i fondacije) koje djeluju u ovoj oblasti u opštini Nikšić:

- Da uspostave međusobnu saradnju i ostvare komunikaciju o projektima koje sprovode, radi bolje koordinacije i izbjegavanja nesporazuma i duplih, odnosno paralelnih aktivnosti.
- Da daju koristan doprinos naporima Opštine i drugih državnih i lokalnih organa u sprovođenju programa, projekata i politika u ovoj oblasti.

Sprovođenje popisa kućnih ljubimaca (pasa) kao dio kontrole populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić

- Da vrše evaluaciju svojih sprovedenih projekata i programa i predstave rezultate javnosti.
- Da rade na sopstvenom jačanju kapaciteta i usavršavanju kako bi znanja i vještine koje žele da prenesu bila relevantna, savremena i potkrijepljena činjenicama.
- Da insistiraju na sprovođenju sistemskih mjera, politika i programa, i da se umrežavaju sa drugim organizacijama i ekspertima iz zemlje i svijeta.
- Da pozivaju na odgovornost nadležne organe, kao i da se trude da steknu više prava i odgovornosti kao organizacije od značaja u ovoj oblasti.

Aron, prvi popisani i čipovani pas na popisu

Sprovođenje popisa kućnih ljubimaca (pasa) kao dio kontrole populacije pasa na teritoriji opštine Nikšić

DOSTAVLJENO:

- Opština Nikšić, predsjednik
- Opština Nikšić, Sekretarijat za komunalne poslove i saobraćaj
- Opština Nikšić, Sekretarijat za inspekcijski nadzor
- Opština Nikšić, glavni administrator
- Komunalna policija Nikšić
- Ministarstvo poljoprivrede/UBHVFP
- Specijalistička veterinarska laboratorija
- Veterinarska komora Crne Gore
- Veterinarske ambulante u Nikšiću
- Lovačka društva u Nikšiću
- Lovački savez Crne Gore
- Savjet za zaštitu životinja
- Partnerske organizacije

U Nikšiću, 6. februara 2023. godine

Team Korina

